

[illegible]

אין קען האבען איין
נומע בעצאלונג נאכ-
גיין ווייל

מערדא.

NEW YORK WINDOW
COMPANY, 10 TE

NEW YORK WINDOW
COMPANY, 10 TE

א. פרוי"ם מרעהרעז

רעמאן אויס דעם אידישען לעבען אין רוסלאנד און אמעריקא.

ספעציעל געשריעבען פאר'ן „אידישען ווערטנאל'".

פון ב. באראץ.

(93-טע פארזעכונג)

זאגען וויצע, האבען אויפגעקערט צו אמ
בען הערבער צו זיי, און עפעס אליין
ליעט מיך מאשיין ווי דעם קאסטער, האט
קומט נאר ארויף איהר.

בלויז בייילעך וועלכע איז געווען די
שפיטער ווי מען האט זי געזעהן עפעס
ענליכע, געזעהן ווי דעם קאסטער, האט
שנעל אויסגענומען א צעהן לידעלעך,
האט אויסגעשטעלט ווי א ברען דרוי רעק
לאך, האט איינעם געגעבען דרעלען, צו
ווייזען איהרן פארמאן, און דרעלען
עס געמאכט כאטש יענע האט געזאגט
געוואוסט אפילו ווי צו צווייגן צו
נאעל פארמאן און ווען ווי האט שוין גענו
מען פארנייען דעם אונטערשלאג אין אד
עס האט זיך עס אויף פארדעמט און נאט
אליין וואלט עס פארדעמט זיך געזעהן,
האט זיך געבאר צושטאנען די פינגער
בין כלום, און וואלט זיך גיט געשטעמט
וואלט זיך הויך אייפן קול פאר וועמאן
געוויינט, אויף אבער און געזעהן ווי
א באגראבענע.

ביילעך די שפיטער האט עס באר
מער, ביי איהר איז שטעל גענומען
ביי איהר דעם דאס פון האנט, איהר גע
געבען איהרען א האלב געוויינטע, און
א ווינקעלעך צו איהר ממזרח מיט איין
אויגעלעך, האט זי איהר געזאגט :

זייט גיט קיין גרינע, דער פארהאמט

ווען דער פרעזליכער אדרייטאר האט
דערקעהן און דרעלען ווערן א גענישע
רין און געהאט א שטא ארכיטעקט האט ער
זיך שטח געמאכט, עפעס און איהר
פאלע שטראם געפעלען געווען, און
געשייטערהייט האט איהם געריגעט, ער
האט דער בעל הברית געזאגט אן ער
וועט פאר איהר די גאנצע ארכיטעקט
שטא פון אבי זי ואל געהאט אן איהם
שטא.

עס איז א מחיה בלעבען צו וויין א
שטענען בייילעך האט זיך באגרענעצט ער
שטילער באהערע אלץ אונטערשטעלער,
אפילו עפעס אליין וויל האבען א שטענען
בייילעך און שטא. און זאלט האט זיך ער
געווען צו וויין פרוי און שטייבער,
און עפעס געקעמט זיך אונטער איינפאל
געבען זיך אין שטא דארף זי שוין זיין אד
נען, וועט זיך גרינע שוין וויין ארכיטעקט
ווייל עפעס און דער גאנצע באהער,
דארטען און עפעס שוין איהר דארטען
נאר מיט געלען.

אויפן צווייטעם גאט און דער פריה
איז שוין דרעלע געאנצען צושטאנען און
זאלט און דעם פרעזליכען אדרייטאר אין
שטא. ווי האט זיך גאנצען וויין און געלעך
אונטער און האט מיט אלע געלעך
געזעטערט, ווער ווייס זיך וועלכער ארכיטעקט
מיט פירער, ווי אפילו וועט זיך געפעלען
מען ווערן זי גיט צוגעגעבען און זי וועט
אין עפעס גיט עקענען פארדענען, ווי האט
קיינער שוין שום באהערע גיט געמאכט
ווי וועט דארטען שוין און איז געווען אין
אין שטענען

אמערקאנער דאקטארס און אייראפע-
אישער יחוס

צעלע מאהל קומט אויס צו הערען
 ווישענע זינען אונטע אויף געשפערע;
 אסערקע אויף גיטס מין יחוס.
 זיין דערהויב איז ער א יחוס א גרוי —
 גער — זיין טאטע איז געווען א רב.
 גערע איז דאס און דעם'ס אן איין
 ימלע, דא איז אסערקע ווייסע מען
 זיין פון אונזעלע זאכען, דער בעסטער
 יחוס איז דער דאזיק, א שניידער,
 שוויטער — א לעבען מאכט ער ?
 אן אלעס וואס איז מ'דארף —
 איהר האטט זיין ארטיג-שטעלע
 שטימט, צו זאגען אבער אז איז אבער
 וואס מען גיט קיין יחוס מאכט
 דא שטעה.
 איז דעם "ליעדערניש" גענוצן
 זיין געקומען געווען א איבער-
 שטאנען געזעהלונג וועגן א האפער
 ווישענע מאכט ער א מוטער מיט ווער
 ווער זייער קינד זאל חתונה האבען.
 דעם אן אסערקע'סען ביזנעסמאן,
 דאס מיט אן אריינגעשטעלטן מיינוס
 סטילזשערען באהאל אדער נאך, און
 זיין געוועהליך, האט אים געפירט
 צו ער, נאך, צו ווייל אז "זי" וויל אז
 ער גיט שויד.
 דער נאמען פון דער "זי" איז מרים.
 אסערקע, אליין איז זי אן אור איי-
 קעל פון די וואס האבען אונטערגע-
 ריבענען די אומבאגעהימטע דעקלע-
 זאגען, מין חשש פון א פריערדיגער
 אריינגאנגען מאן מען איז איהר גיט
 גענוג, א יענען מיט אלע פייטשער
 האט.
 אסערקע אבער עס די יענען געמאט
 ווערנערע ליידענשאפט פאר דעם
 זאגן איז דער, איינצוגעשטעלט וויר
 געעלשטאט, און ווען זי איז מיט
 יאסען יאהר צוריק אריינגעפארען
 מיט זיין ארטיג-שטעלע, וואו זי האט געוואלט
 נאך, אפגעקויפט און אסאלייזען איז
 אזוי געפארענען געווארען צו יעד
 לעבען, אס, ווי זאגט מען, צו א
 פאלאזערען באגאן, מיט אפצורויסן
 דאס איהר מיטען הארץ, ווי
 אונטערגעווען ווי קומט עס צו
 דער, אבער אזוי אים עס געווען.
 און אז מ'האט אליין ליעב איראד
 און מ'דענקט אז אלץ וואס דארט
 מיט, וועט מען שוין אן אדער קינד
 אויך אזוי דענקען, און דאס האט
 געקען די מרים, אסערקע'ס נעפאך.
 איהר מאכטער, דאס איינציגע געד
 אן אפאלא איז אלץ געווארען 8
 דער, האט די מאמע זיך מיטשן צו
 און א מ'דארף זי געמיינען איינצו-
 וויילא.
 האט מען געעכט און דער שוויי-
 גלויב פאר צוויי דריי טאגנאכען
 געקומען מיט אסערקע, אסערקע
 דאס פאר א ווייז, אדער קינד איז
 ווייל אונטערגעוואסען, געווארען
 מ'דערלע צו זייענע, אונטערגעווען
 איבערען און געעלשטאט, און ער
 אסערקע'ס די פאמעטען אליין —
 געזען און פרישטען און נאכפאל-
 נאך אונזעלע שטילטערע פערזען-
 אסערקע און פלעגט זיך צוזאמען-
 ען אז דער שווייך.
 דער פאסער אבער, מיר, מאכטער, מיר
 ווינציג וואס געלעבען דעם איי-
 געשעניש שוין אז נאכאן און האט
 געזעהנעט אז די פאמעט מיט דער
 געדע זאלען אומגעניגענע אלץ
 אסערקע'ס און אסערקע'ס, אסערקע'ס
 מאכט פאנען אסערקע, די מאכטער
 דעם האט ער געקויפט א הויז אן
 הילה, אן אריינגעשטאממען מיט
 גוטע און דערען ווערט פלעגט
 דאס עכטערען אפאכאנען אפאכען
 אסערקע, דאס האט איהר אבער
 געזען וואס געשעעסן, נאך ווינציגער
 דער געוואלט די מאמע.
 ווען די מאכטער איז אלץ געווארען
 צעהן יאהר האט די מוטער אונטע
 פאנענענען צו קריפט אן אהען

אויף די חורבות

מ. שפאווסקי.

אויף די חרבות פון א מענטשען מע
געלעבט שלאס זענען מיר געשאפן...
טויטע געשטען, שטומע מצבות אויף
דעם ענטוועקענעם...
אלטס פון דער ווייז רואניטער ד'
ווערערע ווערען דער ווייז איינברענגט-
דין פון דער הויז אראבערעסען, מיט דעם
געשוויינדעס און צו אונזערע פיס
געבעט...
אויסזען, ברוואטע, אבערשטענע
אראבערעסען, ווי אפענע מיינער פון
אברורה...
פון די פליכטערע טיפע שפאלטען
אפגעקען הויבע ווילדע גענוער ארויס...
שטומע פליכטערע, קעגן די בלינד
אויפגעשטאפענע אויגען, קוקען פון די
חרבות ארויס — און וויסען איין, דער
זעלען קעגן שטייערהייט ווי פון יעדער
וועלט...
געווען אפאל א צייט...
נאר לאנג, זעהר לאנג איז דאס פאר
א צייט...
דא האט דער שפאלט פון לע
שפאלט...
מליכע האבען דא מיט מאכט דער
זיך...
ווייז רואניטער...
העלדען האבען דא די קעג צוגע
פאלט — די מיינעליכע געשטענען, און
אליס הילומט פאר דעם פאלט גענועם...
אין א שלאס האט דער קעניג פאר
דער פאלט עהרע מיט דעם לעבען בע
ארגע...
דאס האט האט דער פיינד איז גע
גענועניש גענומען...
די ווייבער לויט א גורל צווישען די
און אונזערע ווערד פאר די פערד צו
פאלטען גענועם...
פון לאנג זעהר לאנג איז דאס געווען
א צייטעל נאר א צייטעל, א שטויב נאר
שטויב האט די צייט פון אונז געפליסט...
און די פיס געווארען...
דער ווייז האט פון א לעבעדיג לאנד
רופען געפיהרט, אבערשטענע האבען אים
געדערפארט, און די הויפטע שטיינער
און געבעדיגען שטייב געטעסט...
די געבעדיגע הימלען האבען מיט דעם
געדערפארט, דעם הויפטע געלאפען
פון די הארשטע שטיינער פרוכטבאר גע-
אכט...
און פון לאנג, זעהר לאנג און זענען
חרבות מיט גראד וועלכע אים...
אין דעם האט האבען זיך בלוטען
געגרייט פערלעבען...
געבעדען שטיינער, אויף דעם בארג
אין מיט דעם אומשטען צו בליבען...
געלעבעטע רייטען פון שטוב ווער
שעלדן בליט ארויס ווי זאלען איהם דא
שטעלעהייט פארלירען...
אירע קעשט שטוען זיי אין דעם מאר
ארגאבען, און ער איז פאר זיין אין דעם
אין דעם אומשטען צו בליבען...
און מען מיט געבט צייטן די אונזער
בלייבט, אירען שלענגען אירען, און
ערען גיט דאס...
און מיט זייערע מאס שטיינער
נייבאנעם אלס ברייטערע איהרע געווען
שווארע פלינעלע...
ביז עס וועט דער לעצטער שטויב
דעם ווייז אנטרעגעבען...
און א שטיינער געבעדען וועט אים
דעם שטויבען האפ וועלכעלענגען...
אויפגעווען ווערן די חרבות פון א מען
געלעבעטען שלאס...
דער בארג האט דעם שלאס איין וויין
גענומען, ווי א שטערע און קינד
אין שווי אנטשטעלען...
מיט די פליכטע אירעם ארומגעבאר
אלס אן שטייף ער הארצען געדריקט...
אין זענער שטעלעס אפאלט...
האט
ר' מיט דעם בארג געווען...
אין דעם האט זיך מיט טיטע געבאר-
ט ביז ער האט דאס מיט איין איהרע

און אויבען... שטייף מיט אונז ווענען
די אלטע חורבות געלענען.
שטומע מצבות אויף דעם נאָרעווענעם...
הערצער האבען דא מיט בלוט געפליסן.
שוויגע האבן זיין מאַרן געווערן

פארזאכט. די ווי האט דעם באר
אין א טייענע בייזשפאט אונגעקערט.
אין ווייניגערע שטעט לעבען מיינע
דינע נאכט'דיגע קוש געגעבען.
האט זיך געזעט א ראטענאדען
ווי אראפ, אראפ און אין ווי צופאסעם
פערטורנדען.
אין דעם אלטעם טייבעל פאר'ן שלאג
ויר געקומען און אויסגעבאדען און מיט
א פארזיך די רענעוועלירע שטייכלענע
וואסעלאך געבאטען.
דער לעבעדיגער שפראך האט נאך דער
געזאגט און קלייט שטיל, שטיל שטעלע ווי
געבאטען, וועלכע וואסער ווי אויך ווי
גאט אויף די רענעוועלירע וואסער רוקע,
וואלט דאס אפמאכט אונגעקערטען.
שאט, די ווי געזעט אויס.
האט זיך ווי דער בעט און א בראג
געווען מיינע אוינגעטומסט, ליפען צו לי
פען גענעראטען.
און וואו נישט...
אין דעם שאטען פון די אלטע חור
בית אין איר מיט דיר געזעסען.
דיין קאפ אויף מיינ ברוסט, אויס
די חרובות פון מיינ באדעלען פליס.
אין ווייניגער, דער מלך פון דין
וועגער, דען מיינע געקלייטע, געטוישט
אין פעס, צו מיר געדרוסט.
דעם האבען זיך צוויי אונגעקערטע
שמעצען געגעגעבן.
צוויי רואינישטע געמיינען שלעסער
האבען און בייזשאפט זיך אונגעשטען.
עס האבען זיך ווי אויסגעלאשענע
וועגער געקומען דערוועקט און אנגעצונד
דען.
דער פארזינגען האט אנגעזעהערט,
אויף די ברייטע אויף א פארזינגען בלי
מעלער, בלייבע שוואכע צארעם באומעלעך
צוגעלייגט.
מיט א ציטערדיגע האנד האב איר
איינע אויסגעריסען, מיט מענען בארעקט.
אין א טייענע פיסטעס, אפאלט
פון א אלטער רואינישטער וואנט פאר
שטעטעס.
ואס עס האט דער אונגעקערטען צו
דער אונגעקערטען אוועק...
**כיר נאך און נישט עררומען פאר
ווייניגערע אויסגעקערטע**
ווייניגע, איינזעס, 6.
די טייענע וועגן דעם צו סאך
לאזט אלאמאד, וואס אין אונגעקערטען
אין האבען איבערטראסען דאס איינזעס
איינזעס געגעבן, וואס ווייניגערע וועגן
עין אויף בייך און זיין משפט און פאר
וועגן פאר א געווענליכען געזעס, געזעס
אך נישט אויסגעגעבען געווען.
אלאמאד אין איינזעס פון די מינע
אונגעקערטען טאציאליסען, וואס זענען
אונגעקערטען אן אנהערטען רעוואלוציאנע
דער טעטיקייט און אויסגעגעבען געזעס דער
געזעס ווי ווערען געגעבן מיט'ן צוועק
ווייניגערע, נאכעמאלעס פאר די
ווייניגערע, מר היימאן האט געזעס
אונגעקערטען אפאלט אויפ'ווייניגערע
אונגעקערטען ווי אויך די אונגעקערטען
עין נישט, ברייטע, און נישט, ברייטע
שטעט'ס' און א זינע קליינעס וועגן
אונגעקערטען אויסגעקערטען צו ווערען אויף
ווייניגערע.
און דערשטען האט אפגעלייגט
שטעט אונגעקערטען געזעס.
באלשעוויסטישע וועגן פארזאכט.
אנדא, איינזעס, 6.
דער האבען פארזאכט פון די איילאריעס
ברייטען און צומ רוסלאנדען אונגעקערטען
געגעבן אן איינזעס רוסלאנדען דאס
האבען פארזאכט מיינע קליינעס וועגן
אין האבען באלאנגט צו די באשעפטיקטע
פארזאכט א בריי הייז.

האָס איינעס פון די אינטערעסאַנטסטע
„פלאַנס“, ראדזשער מאַרשאַן און זײַן
פּריוואַטע קאָמפּאַני האָבן געוויינטליך
צווישן אַן אַרבעטס־טאָג אַ פּאַרעלעלע
ווייז מיטן וואָס אַרבעטערס און אַרבעט
שאַרד בלייבן, אַ סייף־אויפֿברעכענען, ע
ווערט אַ לעבעדיגן מיט מרס. מאַרשאַן, מ
האַלט שוין ביים אַנטלויפֿען און דאָ ערש
אויפֿע אַ נאָכע שפּאַנענדע געשיכטע פֿ
וואָנען דער אַכט קאָמט אַרויס.
עס איז ווערט צו זעהן אזא שפּאַ
צענער בילד.

לאמענע ספרים האָט פון זיך אירענט
גענוג, האָט די פאליציי געמאכט אַן אַר-
בעטשאַל און פאראכאפט זיכען פערער מיט
שנאָפּס יעדעס פאס האָט געהאלטען 56
נאַלען. אַ כאַן מיט'ן נאָמען העקמאָר
ליבערעס איז ארעסטירט געוואָרען.

איז נאָרמען

פון מ. פילער

נער ארויסטאראטישער געזעלשאַפֿט
אויס ממילא חתונה האבען מיט עפעס
זיך לאָרד. דא האט זיך אבער דער מאַר-
שע אונגעשאַפֿט — ניו, און ניו.
אויסגעפאט מוז זיין סאכטערל פון
גענוג. און ער געקומט אויך מיינעלע דער
פרווי זיינעט אז ער האט געקומט א
נאָמען אויף אַלעס ערעניגט און זי זאל
לעבן השם נאָיך קומען מיט דער
סאכטער.

אויסגעפאט מוז זיין סאכטערל פון
גענוג. און ער געקומט אויך מיינעלע דער
פרווי זיינעט אז ער האט געקומט א
נאָמען אויף אַלעס ערעניגט און זי זאל
לעבן השם נאָיך קומען מיט דער
סאכטער.

איז נאָרמען

פון מ. פילער

נער ארויסטאראטישער געזעלשאַפֿט
אויס ממילא חתונה האבען מיט עפעס
זיך לאָרד. דא האט זיך אבער דער מאַר-
שע אונגעשאַפֿט — ניו, און ניו.
אויסגעפאט מוז זיין סאכטערל פון
גענוג. און ער געקומט אויך מיינעלע דער
פרווי זיינעט אז ער האט געקומט א
נאָמען אויף אַלעס ערעניגט און זי זאל
לעבן השם נאָיך קומען מיט דער
סאכטער.

[illegible]

[illegible][illegible]

פאסטער, קעקוסיטירט און וואפנאפגאסערט
שטארק. דער באציל איז גוט אים
שטארק צוואנג אונז קיין שארען און
אומלעבן מיר האלטען אונזער עפעס דאס
ענליכע. ערשטלינג שטארק, אבער ער נאך
אין אלעמען איז אים באציל, חובבט ער
ווייניגער אויף זיין וואפען, שוועט אונז
און צווישען דאס שטימען אונז.
צווישען דאס שטימען אונז דאס
שווינדונגס באציל, שרייבט דער פערשט
שטארק קעקוסיטירט און וואפנאפגאסערט
שטארק. דער רובסטער וואפען עקוסי-
טירט צווישען און ווייניגער אונז, ווייניגער
ענליכע אונז צעווייגטע קעגן צעוויי-
געלט ווערען מיט דעם ווארט, "פערשט".
ערשט פון זיין אים מרגע דא לאזען דעם
שטארק צו דאס האלטען דא וואפנאפגאסערט

אָרע	ברורס אבער פון צייט צו צייט ווין מול
לוגע	אן מאכט אן שפילע נגיבה/שפע אסאכע
אוי	אויך דעם מענטשן, דע שווינדלער
אוי	אציל האט געוואוינט אין דעם מענטשן
האט	ווינט הירשפער און שפייכט שווינדער
אוי	אויך און ער האט נאך וואוינען אין
אוי	אויך וועהר לאגט
נעש	עס וויינט פארן ראטען, וואס וויינט
וועט	פון שוואך פאר דעם אסאך מיט דעם און
וויי	ווייזט און ווערען פון קאפ מענטשען ער
טע	מענטש, צו ריזע אסאך געהערען דעם
אוי	אויך וועהר לאגט

[illegible]

געוועזענער שטעלן. אין אוועקס פעלע
 האט ער הערפער עס קיין מעגליכקייטן
 אויסגעשטעלטן ווערע עס אז מ'האט
 וועגנען. אז ווי ווערע בעוועגן אין
 א אנדערע פעלע נעמט און דער מאקס
 ווי ווערע, דן "טיש" (גענומען)
 ער הערפער אין דעם באציל ווער אנג.
 אין די היסטע פער ערוועקען, די
 נעמט כח אין דער לעכטער צייט
 ווען און דער באציל וועט לעגעט אין
 ווען זיי ניס היסטען "און ער ביינעס
 דעם רוהט אויף א הערע צייט אדער
 לעגעט. אדער וואס אויף דעם עס
 ער לעגעט. אין אנדערע פעלע קומט
 און, און בארעם ווי די גענומען צייט
 ער ערוען זינדירט פאר א גענומען צייט.
 וועט א פערטראן פון א שווערע פון
 פון ווערע האנדירט אדער פון
 ווערע איבערגעבען ווי די פערענעמען,
 וועט וועט וואסען אב ווי ווערע
 באטאנדע קומטס. און הערפער. און
 און פאנט אן דער באציל ווערע צו
 ערען מ'האט.
 אין פאנטען ערען די ארבייט פון
 עס באטאנדע ווען נאכט שוואק און בעהאל
 שטענדיק. ערען עס און וועלכען
 ווען

[illegible]